

Paulina Rydwańska, Sylwia Sadowska

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu
e-mails: paulinababula@op.pl; sylwiasadowska@wp.pl

OSOBY WYKLUCZONE JAKO ADRESACI DZIAŁAŃ KLUBÓW INTEGRACJI SPOŁECZNEJ PROWADZONYCH PRZEZ FUNDACJE

EXCLUDED PERSONS AS A RECIPIENT OF ACTIONS OF SOCIAL INTEGRATION CLUBS RUN BY FOUNDATIONS

DOI: 10.15611/pn.2017.492.06

Streszczenie: Celem artykułu jest zwrócenie uwagi na zjawisko wykluczenia społecznego i włączanie się fundacji w jego niwelowanie. Skutecznym instrumentem wsparcia osób marginalizowanych społecznie jest tworzenie klubów integracji społecznej (KIS). Działalność KIS, cechujących się niesamodzielnością pod względem finansowym oraz brakiem osobowości prawnej, realizowana jest za pośrednictwem podmiotów publicznych, jak również organizacji trzeciego sektora. Dlatego istotnym zagadnieniem pozostaje wykazanie aktywności organizacji pozarządowych, a dokładniej fundacji w reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych. Wnioski obejmują ocenę działań podejmowanych przez fundacje wobec osób wykluczonych.

Słowa kluczowe: integracja społeczna i zawodowa, osoby wykluczone, kluby integracji społecznej, fundacje, organizacje trzeciego sektora.

Summary: The aim of the article is to pay attention to social exclusion and to involve in its bridging by a foundation. An effective instrument of support of socially marginalised people is the creation of Social Integration Clubs (SIC). Their activities, characterised by financial dependence and lack of legal personality, are carried out via public bodies and third sector organisations. That is why it is important to show the activity of non-governmental organisations and more precisely foundations in the social and professional reintegration of excluded persons. The proposals consist in the evaluation of activities undertaken by foundations towards excluded persons.

Keywords: social and professional integration, excluded persons, Social Integration Clubs, foundations, third sector organisations.

1. Wstęp

Wykluczenie społeczne jest zjawiskiem, które kształtują takie czynniki jak: brak pracy, niskie dochody, ograniczony dostęp do dóbr i usług, uzależnienia. Katalog osób klasyfikujących się jako wykluczone społecznie obejmuje m.in.: bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających, chorych psychicznie, długotrwale bezrobotnych, zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców, niepełnosprawnych (art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Osoby te na skutek wymienionych czynników m.in. tracą więź z rodziną i ze społeczeństwem, gubią poczucie tożsamości i celu w życiu, rezygnują z wartości i walki o lepsze jutro. Dlatego szczególne znaczenie w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu ma postawa, jaką przyjmuje społeczeństwo wobec osób, które zrezygnowały z uczestnictwa w społeczności według ogólnie przyjętych zasad. Pożądane jest aktywne włączenie się w walkę z wykluczeniem poprzez reintegrację zawodową i społeczną. Aktywność nie powinna się sprowadzać jedynie do działań polityki społecznej, ale podejmowania inicjatyw przez inne środowiska, w tym przez organizacje tzw. trzeciego sektora. Instrumentem, który może być pomocny w walce z omawianym zjawiskiem, jest tworzenie klubu integracji społecznej (KIS). Do prowadzenia KIS uprawnione są podmioty o charakterze publicznym i niepublicznym, jak np. fundacje realizujące cele społecznie użyteczne, zwłaszcza obejmujące obszar pomocy społecznej, czyli walkę z ubóstwem i biedą.

Celem artykułu jest dokonanie analizy działań prowadzonych przez fundacje na rzecz osób wykluczonych poprzez tworzenie odrębnych struktur organizacyjnych w postaci klubu integracji społecznej

2. Osoby wykluczone społecznie – integracja społeczna i zawodowa

Wykluczenie społeczne jest efektem niedoborów związanych z uczestnictwem w zasobach i uprawnieniami określającymi możliwości dostępu do tychże zasobów [Szarfenberg 2005, s. 33]. Niska pozycja społeczna wynikająca z braku środków pieniężnych, zatrudnienia czy miejsca zamieszkania koresponduje z ograniczonym dostępem do uprawnień w wymiarze indywidualnym i społecznym. Dlatego niezwykle istotne są działania adresowane do osób wykluczonych obejmujące nie tylko sferę ekonomiczną, lecz również psychologiczną i socjologiczną. Aktywność ta powinna być podejmowana w obszarze reintegracji – zarówno zawodowej, jak i społecznej.

Legalne pojęcie reintegracji zawodowej obejmuje działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w CIS i KIS zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy (art. 2 pkt 5 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Reintegracja zawodowa dotyczy wspierania osób wykluczonych

poprzez świadczenie usług zmierzających do bezpośredniej integracji z rynkiem pracy. Głównym zadaniem jest powrót marginalizowanych wcześniej jednostek na rynek pracy.

Uczestnictwo w wymianie dóbr i usług prowadzi do szeregu konsekwencji w aspekcie indywidualnym i społecznym. Niewątpliwie takim dobrem jest praca, dlatego uczestniczenie w relacji pracownik – pracodawca stanowi istotny punkt odniesienia zarówno dla poszczególnych jednostek, jak i dla całego rynku pracy. Występowanie sytuacji związanych z niskim poziomem zatrudnienia niektórych grup społecznych, np. długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, niewykwalifikowanych, bezdomnych czy uzależnionych, powoduje konieczność tworzenia rozwiązań systemowych, w ramach polityk publicznych, nieorientowanych na zysk [Szyłko-Skoczny 2009, s. 101; Golinowska 2010, s. 40-41]. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych, szczególnie wywodzących się z grup o zwiększonym ryzyku bezrobocia, należy do istotnych zadań państwa, co widoczne jest zwłaszcza w związku z realizacją wymogów ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, m.in. poprzez wzmacnianie integracji oraz solidarności społecznej, należących do podstawowych celów instytucji rynku pracy (art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Z kolei reintegracja społeczna definiowana jest przez ustawodawcę jako działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w CIS, KIS lub zatrudnionej u pracodawcy umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu (art. 2 pkt 4 ustawy o zatrudnieniu socjalnym). Reintegracja społeczna obejmuje wszelkie czynności ukierunkowane na wzmocnienie więzi osób wykluczonych ze wspólnotą, podnoszenie samooceny, poprawianie zdolności w obrębie komunikacji, wzmacnianie poczucia własnej wartości i przynależności do społeczeństwa.

W ramach reintegracji społecznej powinny zostać zaspokojone różnorodne elementy tworzące zbiorowość społeczną, występujące w sferze norm i wartości oraz decydujące o relacjach pomiędzy jednostkami a grupami społecznymi [Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej 2006, s. 19]. Reintegracja społeczna niewątpliwie jest procesem złożonym i długofalowym. Proces ten nie dotyczy wyłącznie poszczególnych jednostek, ale często obejmuje całe rodziny. Wszelka aktywność na polu reintegracji zmierza do odbudowania kapitału społecznego, wpływając zarówno na indywidualną sytuację osoby wykluczonej bądź jej najbliższego otoczenia, np. rodziny, jak i określając kształt polityk publicznych w obrębie szeroko rozumianej inkluzji społecznej.

Prowadzenie działań obejmujących reintegrację społeczną ma trzy wymiary [Żukiewicz 2009, s. 167-173]:

1) kompensacyjny – eliminacja niedoborów jednostki w obszarach: fizycznym, psychicznym, społecznym, moralnym, kulturalnym oraz ekonomicznym;

2) profilaktyczny – diagnoza zagrożeń, określanie środków zaradczych, podejmowanie działań prewencyjnych, wzmacnianie więzi społecznych prowadzące do niwelowania kryzysów oraz kreowanie określonych postaw i wzorów zachowań;

3) promocyjny – upowszechnianie postaw prospołecznych.

3. Podmioty zajmujące się reintegracją społeczną i zawodową

Podejmowanie aktywności na polu reintegracji zawodowej i społecznej, adresowane do osób wykluczonych, wiąże się wielosektorowością i koniecznością współpracy pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi. Odzwierciedleniem tego założenia jest realizowanie zadań polityki rynku pracy, która powinna się opierać na dialogu i współpracy z partnerami społecznymi, w szczególności w ramach działalności rad rynku pracy, partnerstwa lokalnego, uzupełniania i rozszerzania oferty usług publicznych służb zatrudnienia przez partnerów społecznych i agencje zatrudnienia (art. 21 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). W tym zakresie należy podkreślić wzrastającą rolę organizacji pozarządowych świadczących usługi związane z doradztwem zawodowym czy pośrednictwem pracy, przy jednoczesnym pozostawieniu kształtowania polityki rynku pracy w gestii publicznych służb zatrudnienia.

Wsparcie skierowane do osób wykluczonych może wynikać z różnorodnych źródeł i przybierać zróżnicowane formy. Przede wszystkim za reintegrację zawodową i społeczną odpowiedzialne są instytucje publiczne odpowiedzialne za politykę rynku pracy (powiatowe urzędy pracy) oraz pomoc społeczną (ośrodki pomocy społecznej). Państwo podejmując działania, których odbiorcami są osoby wykluczone społecznie, działa za pośrednictwem jednostek samorządu terytorialnego na szczeblu gminy bądź powiatu. Przyjęcie takiej koncepcji jest słuszne, ponieważ władze na szczeblu lokalnym potrafią trafniej, lepiej identyfikować problemy społeczności lokalnych, dostosowując sposoby przeciwdziałania wykluczeniu do realnych zagrożeń, niż miałyby to miejsce w przypadku administracji centralnej. Jednakże nie należy zapominać o aktywności organizacji tzw. trzeciego sektora, które współdziałając z podmiotami publicznymi, realizują cele społecznie użyteczne, w tym obejmujące opiekę i pomoc społeczną. Należy zauważyć, że poprzez mniej sformalizowane procedury działania, większe możliwości budowania zaufania czy indywidualne traktowanie adresatów organizacje pozarządowe usytuowane są częstokroć bliżej problemów osób wykluczonych i mogą łatwiej dotrzeć do osób potrzebujących wsparcia. Działalność organizacji społecznych stanowi uzupełnienie aktywizacji społecznej prowadzonej przez podmioty publiczne i świadczy o realizacji zasady dialogu społecznego.

Do organizacji o charakterze niepublicznym, które mogą zajmować się reintegracją społeczną i zawodową, należą:

1) fundacje – art. 1 ustawy o fundacjach;

2) stowarzyszenia – art. 2 ust. 1 prawa o stowarzyszeniach;

3) kościelne organizacje społeczne – art. 38-39 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej;

4) spółdzielnie socjalne – art. 2 ust. 2 ustawy o spółdzielniach socjalnych;

5) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością *non-profit* – art. 151 § 1 kodeksu spółek handlowych.

Wśród wymienionych podmiotów szczególną rolę odgrywają fundacje. Ustawa o fundacjach nie zawiera bezpośredniej definicji fundacji, pozostając wyłącznie przy wskazaniu zasadniczych elementów, jakimi są: posiadanie osobowości prawnej, dysponowanie określonym majątkiem, powiązanie tego majątku z celem wskazanym przez fundatora, użyteczność publiczna i trwałość realizowanych celów. Jednakże analizując uregulowania ustawy, można zdefiniować fundacje jako „jednostki organizacyjne typu zakładowego, wyposażone w przymiot osobowości prawnej, utworzone z inicjatywy osób fizycznych bądź osób prawnych do realizacji w sposób trwały i na podstawie wpływów uzyskiwanych z przekazanego im majątku, wskazanych w akcie fundacyjnym celów użyteczności publicznej” [Cioch 2002, s. 26].

W kontekście przepisów ustawy oraz orzecznictwa kluczowe znaczenie stanowi cel, w jakim fundacja zostaje powołana. Ustawa w art. 1 rozróżnia cel społecznie użyteczny oraz cel gospodarczo użyteczny. Potwierdzone to również zostało przez judykaturę, w tym Naczelny Sąd Administracyjny, który rozróżnił aspekty „społeczne” i „gospodarcze” na gruncie prawa podatkowego: „pogląd, że każda fundacja realizuje cele społecznie użyteczne jest sprzeczny z treścią przepisu art. 1 ustawy o fundacjach” (orzeczenie NSA z 21 kwietnia 1994 r.). Ponadto cel musi być z góry sprecyzowany przez fundatora w statucie, ponieważ dotyczy on „formalnie personifikowanego majątku, o którego przeznaczeniu (i sposobie wykorzystania) decyduje wola fundatora” (orzeczenie SN z 8 grudnia 1992 r.).

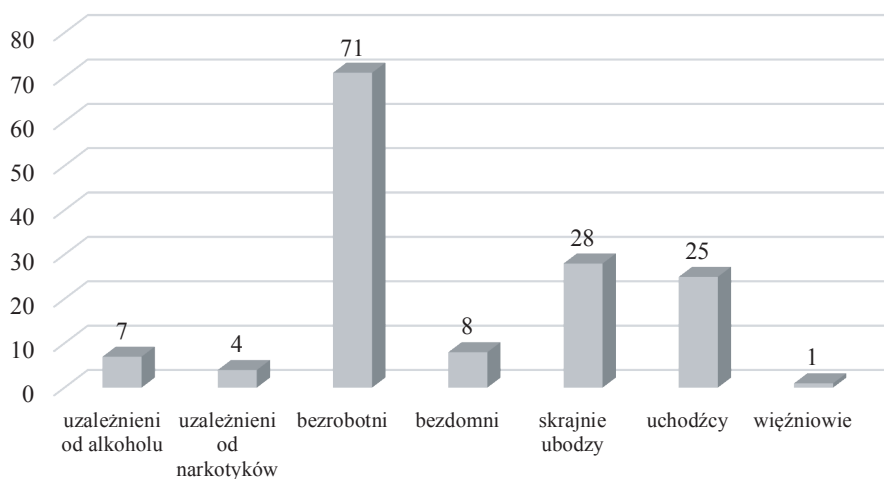
Odpowiednie określenie celu w statucie fundacji daje możliwość zastosowania zwolnień podatkowych w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych. Choć w momencie otrzymania pieniędzy lub innych wartości powstaje dla organizacji przychód podlegający opodatkowaniu, to jednak ustawodawca przewiduje możliwość zwolnienia z opodatkowania niektórych dochodów, w tym dochodów osiągniętych przez fundacje. Zwolnienie takie dotyczy części dochodów fundacji, które są wydatkowane na cele preferowane przez ustawodawcę, tj. cele uzasadniające zwolnienie z opodatkowania. Do celów tych należy m.in. pomoc społeczna (art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych).

Podjęcie działań zmierzających do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu niewątpliwie mieści się w obrębie pomocy społecznej. Dlatego wydatkowanie środków na cel statutowy zawierający odniesienie do reintegracji zawodowej i społecznej powoduje objęcie tej części dochodów zwolnieniem z opodatkowania. Z kolei przeznaczenie dochodów na inne cele niż np. pomoc społeczna, doprowadzi do konieczności zapłacenia podatku w pełnej wysokości. Trzeba podkreślić, że zwolnienie fundacji z opodatkowania w związku z realizacją celu obejmującego pomoc społeczną ma charakter przedmiotowy, czyli nie zależy od tego, kto osiąga dochód.

Warunkiem zwolnienia jest, aby cel wymieniony w statucie fundacji był tożsamy z celami określonymi w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych. Zakres wykraczający poza cele wymienione w ustawie podatkowej spowoduje, że dochody zostaną opodatkowane na zasadach ogólnych.

Nie należy zapominać, iż każda fundacja, niezależnie od celu, w jakim została powołana, może prowadzić działalność gospodarczą, o ile statut tak stanowi. Jedynym wymogiem jest konieczność dokonania odpowiedniego wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Jednakże należy pamiętać, że środki uzyskane z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej mają być przeznaczone na cele statutowe. Fundacja zajmująca się reintegracją społeczną i zawodową może prowadzić działalność gospodarczą, lecz osiągnięte dochody powinna przeznaczać na cele statutowe społecznie użyteczne, obejmujące obszar pomocy społecznej.

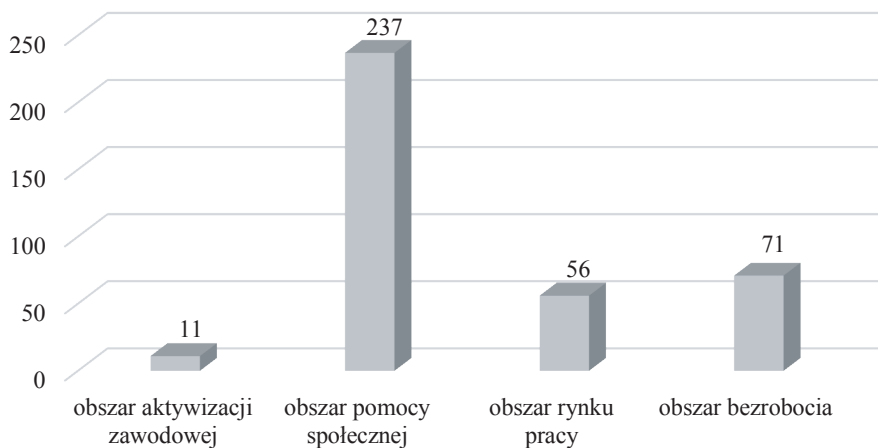
Przyglądając się statystykom dotyczącym działalności fundacji, można zauważyć, iż ich liczba jest zróżnicowana ze względu na przyjęte obszary działań. Dane statystyczne na temat podmiotów trzeciego sektora, w tym fundacji, można odnaleźć na portalu bazy.ngo.pl, który zamieszcza informacje o podmiotach zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Zgodnie z przywołanym portalem w Polsce w KRS jest zarejestrowanych 27 099 fundacji oraz ich jednostek terenowych (liczba ta zawiera również fundacje, które zostały wykreślone). Na podstawie utworzonych baz możemy się również dowiedzieć, jak kształtuje się liczba fundacji w zależności od odbiorców działań (wykres 1) oraz prowadzonych działań (wykres 2).

Rys. 1. Liczba fundacji według odbiorców działań należących do grupy osób wykluczonych społecznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.bazy.ngo.pl (dostęp: 12.04.2017).

Zarówno wybrani odbiorcy działań, jak i same działania odnoszą się tylko do tych, które nawiązują do wykluczenia społecznego. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę

Rys. 2. Liczba fundacji według wybranych działań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z www.bazy.ngo.pl (dostęp: 29.03.2017).

fundacji, można stwierdzić, iż ogólnie tematyka wykluczenia społecznego nie jest dominującym obszarem działalności fundacji.

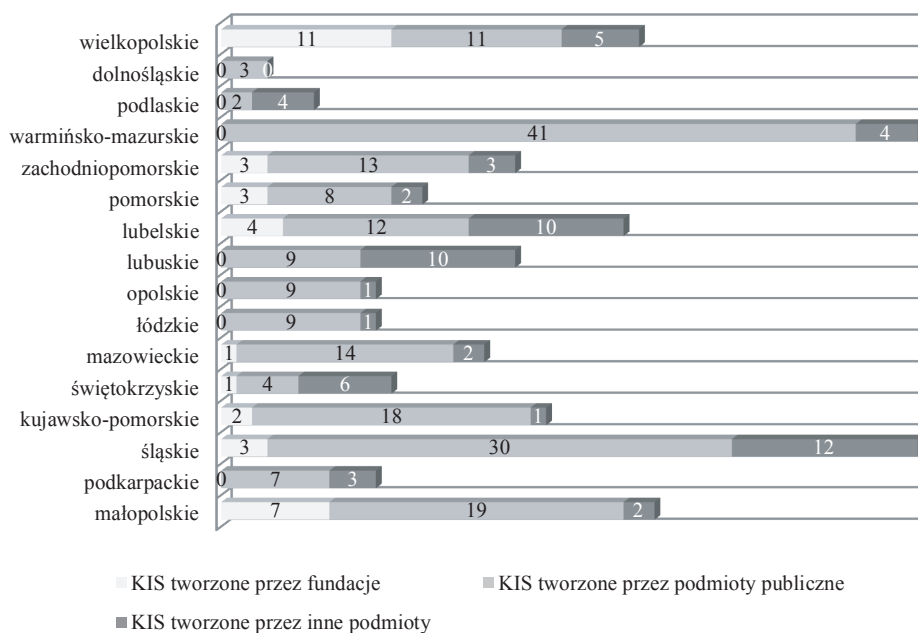
4. Formy wsparcia

Przeciwdziałanie wykluczeniu jest prowadzone za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej, działających odrębnie albo wewnątrz struktur instytucji publicznych, zwłaszcza samorządowych bądź organizacji należących do trzeciego sektora. Działalność podmiotów ukierunkowanych bezpośrednio na reintegrację społeczną i zawodową, takich jak KIS, a także CIS (centrum integracji społecznej) i ZAZ (zakład aktywizacji zawodowej), zazwyczaj inicjowana jest przez gminy za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej, które realizując zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej, mogą tworzyć jednostki organizacyjne (art. 110a-111 ustawy o pomocy społecznej). Poza tym funkcjonowanie KIS, CIS i ZAZ może być efektem realizacji celów związanych z użytecznością społeczną, określonych w statutach organizacji trzeciego sektora, m.in. fundacji, stowarzyszeń, spółdzielni socjalnych.

Wszystkie wymienione podmioty ekonomii społecznej, w tym KIS, pełnią ważną rolę w przeciwdziałaniu zjawisku wykluczenia, oddziałując na reintegrację osób marginalizowanych. Celem działań podejmowanych przez KIS jest usamodzielnienie zawodowe uczestników na otwartym rynku pracy, a także uniezależnienie się względem systemu pomocy społecznej. Osiągnięciu tego założenia służy świadczenie usług związanych z udzieleniem pomocy osobom wykluczonym oraz ich rodzinom w odbudowaniu i podtrzymaniu umiejętności życia w społeczności lokalnej,

w powrocie do pełnienia ról społecznych w środowisku rodzinnym, sąsiedzkim, lokalnym oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych.

Do utworzenia KIS uprawnione są podmioty zarówno o charakterze publicznym (bezpośrednio gmina albo ośrodek pomocy społecznej), jak i niepublicznym (organizacja pozarządowa – fundacja, stowarzyszenie, spółdzielnia socjalna, kościelna osoba prawna). Działania KIS powinny mieć charakter kompleksowy. Przede wszystkim obejmują one zaoferowanie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym pomocy w uzyskaniu bezpieczeństwa socjalnego, aktywizacji zawodowej i pomocy w rozwoju osobistym. Do usług oferowanych przez KIS można zaliczyć: prowadzenie grup samopomocowych, grup wsparcia i terapeutycznych, poradnictwo psychologiczne, szkolenia, doradztwo zawodowe, wolontariat, wymiana usług (barter, bank czasu, bank usług), pomoc w tworzeniu spółdzielni socjalnych, organizowaniu robót publicznych i prac interwencyjnych oraz staży. Wskazane formy wsparcia mają służyć reintegracji społecznej oraz zawodowej. W zakresie reintegracji społecznej dąży się do odbudowania i podtrzymania u uczestnika KIS umiejętności udziału w życiu społeczności lokalnej, pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub pobytu. Natomiast reintegracja zawodowa polega na prowadzeniu działań skierowanych na odbudowanie i podtrzymywanie u uczestnika KIS zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy.

Rys. 3. Liczba KIS na koniec marca 2017 r. w podziale na województwa i podmioty zakładające

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestrów KIS prowadzonych przez Urzędy Wojewódzkie, zamieszczonych na stronach internetowych każdego z 16 urzędów.

Struktura poszczególnych jednostek organizacyjnych posiadających status KIS jest odmienna w zależności od podmiotu inicjującego działalność KIS. W odniesieniu do KIS tworzonych przez organizacje pozarządowe w ich działalność zaangażowani są najczęściej: koordynator odpowiedzialny za prowadzenie KIS, a także pracownicy i eksperci, w tym psycholog, prawnik, doradca zawodowy, pracownik socjalny (w zależności od potrzeb i przyjętych założeń organizacyjnych), obsługa księgowo-prawna, a także wolontariusze. Pochodzenie środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie KIS zależy również od usytuowania podmiotu tworzącego. Jeżeli organem prowadzącym jest jednostka samorządu terytorialnego, to wydatki związane z funkcjonowaniem KIS powinny zostać ujęte w planie finansowym np. gminnego ośrodka pomocy społecznej. W przypadku KIS prowadzonego przez organizację pozarządową konieczne jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Wśród źródeł publicznych można wyróżnić: konkursy organizowane przez samorząd, rządowe i resortowe programy, w tym m.in. Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, środki pochodzące z funduszy unijnych, zwłaszcza z Regionalnych Programów Operacyjnych. Ponadto organizacje pozarządowe mogą finansować działalność KIS z darowizn, spadków czy składek publicznych.

Łączna liczba KIS na koniec marca 2017 r. wynosi 310, z czego zaledwie 35 zostało utworzonych przez fundacje. Zdecydowana większość, bo aż 209, zostało utworzonych przez podmioty publiczne, a 66 KIS przez inne podmioty, w tym stowarzyszenia.

5. Zakończenie

Niewątpliwie zjawisko wykluczenia społecznego znajduje swoje miejsce w hierarchii problemów, z którymi musi się zmierzyć współczesna gospodarka. Fakt ten został uwzględniony w Strategii Europa 2020 – 10-letniej strategii Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego, której jeden z pięciu celów dotyczy zmniejszenia liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 20 mln. Walka z wykluczeniem należy przede wszystkim do podmiotów publicznych, jednakże aby była skuteczna i przyniosła widoczne efekty, wymaga zaangażowania społeczeństwa poprzez działalność podmiotów tzw. trzeciego sektora, w tym fundacji. Kierunek działalności fundacji wyznaczają społecznie użyteczne cele, sprecyzowane przez fundatora w statucie. Stanowią one wolę fundatora co do obszaru, na jaki mają być wydawane wniesione przez niego pieniądze. Analizując statystyki dotyczące fundacji na portalu bazy.ngo.pl, można zauważyć, iż osoby wykluczone nie są głównym adresatem działań fundacji. Na ponad 27 tys. zarejestrowanych w Polsce fundacji tylko 237 działa w obszarze pomocy społecznej, a jedyne 71 fundacji wskazuje jako głównych odbiorców swoich działań osoby bezrobotne, stanowiące jedną z grup należących do osób wykluczonych. Jednym ze skutecznych narzędzi walki z wykluczeniem jest tworzenie odrębnych struktur organizacyjnych w postaci klubów integracji społecznej. Większość KIS

działa jako wyodrębnione komórki organizacyjne ośrodków pomocy społecznej funkcjonujące w strukturach tych ośrodków. Zdecydowanie częściej podmioty publiczne, zwłaszcza ośrodki pomocy społecznej, inicjują powstanie KIS (67,4%), podczas gdy fundacje mają swój udział w reintegracji zawodowej, poprzez prowadzenie 35 KIS, co stanowi 11,3% ogółu. Dalszy rozwój KIS powinien wiązać się z większym stopniem uniezależnienia i wzrostu autonomii względem podmiotów tworzących, w tym ośrodków pomocy społecznej. Przeglądając strony fundacji prowadzących KIS, można zauważyć, iż znacząca liczba klubów została utworzona przy wsparciu dostępnych funduszy unijnych. Zatem istotnym czynnikiem motywacji do realizacji działań w zakresie reintegracji jest wsparcie finansowe na realizację niezbędnych do osiągnięcia celu działań. Zdecydowanie odpowiedzialność za walkę ze zjawiskiem wykluczenia społecznego spoczywa na podmiotach publicznych. Jednakże organizacje pozarządowe, w tym fundacje, mogą odegrać znaczącą rolę w ograniczaniu liczby osób wykluczonych społecznie. Ich atutem są: mniej sformalizowane procedury działania, większe możliwości budowania zaufania, indywidualne traktowanie adresatów, usytuowanie częstokroć bliżej problemów osób wykluczonych. Dlatego warto promować i zachęcać, zwłaszcza fundacje, które dysponują wkładem finansowym wniesionym przez fundatora, do tworzenia i prowadzenia klubów integracji społecznej.

Literatura

- Cioch H., 2002, *Prawo fundacyjne*, Difin, Warszawa.
- Golinowska S., 2010, *Praca i polityka społeczna. Wzajemne wzmacnianie się i konflikty*, [w:] J. Szambelańczyk, M. Żukowski (red.), *Człowiek w pracy i polityce społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań.
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, 2006, *Wykluczenie i integracja społeczna w Polsce. Ujęcie wskaźnikowe*, MPiPS, Warszawa.
- Orzeczenie NSA z 21 kwietnia 1994 r., SA/Po 3259/93, Monitor Podatkowy 1994/11/341.
- Orzeczenie SN z 8 grudnia 1992 r., I CRN 182/92, OSNC 1993/139.
- Szarfenberg R., 2005, *Od trzech elementarnych strategii badawczych do programu badań wykluczenia społecznego*, [w:] L. Frąckiewicz (red.), *Wykluczenie społeczne*, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice.
- Szylko-Skoczny M., 2009, *Rynek pracy w warunkach kryzysu gospodarczego*, [w:] M. Książkowski, B. Rysz-Kowalski, C. Żołędowski (red.), *Polityka społeczna w kryzysie*, Oficyna Wydawnicza Aspra-JR, Warszawa.
- Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U. z 2016 r. poz. 40).
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2017 r. poz. 210).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1828).
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1888 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2013 r. poz. 1169 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 625 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.).

Żukiewicz A., 2009, *Reintegracja społeczna i zawodowa podopiecznych systemu opieki społecznej. Przykład działalności Klubu Integracji Społecznej*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków.